

Boekbespreking

ERIKSSON, RUBEN. Andreas Vesalius' First Public Anatomy at Bologna, 1540. An Eyewitness Report by Baldasar Heseler. *Medicinae Scolaaris*. Together with his notes on Matthaeus Curtius' Lectures on *Anatomia Mundini*.

Edited, with an introduction into English and notes. - Uppsala and Stockholm. Almqvist and Wiksells Boktrycker AB. 1959.

In dit boek van 340 blz. worden naast korte biografieën van Vesalius en Curtius, de colleges van Vesalius te Bologna in het latijn met de Engelse vertaling voor het eerst gepubliceerd. De lessen en anatomische demonstraties van Vesalius te Bologna werden door een van zijn studenten, Baldasar Heseler, genoteerd. Het handschrift van Heseler bevindt zich in de Koninklijke Bibliotheek van Stockholm. De nota's van Heseler over de lessen van Matthaeus Curtius betreffende de anatomie volgens Mundinus worden ook in dit boek in het latijn, met Engelse vertaling, gepubliceerd. Curtius, professor in de anatomie te Bologna, gaf de lessen in de anatomie op grond van de leer van Mundinus, terwijl de toen jonge Vesalius de demonstraties op lijken, met commentaar, uitvoerde. Het is duidelijk dat Vesalius vaak niet akkoord gaat met de theoretische uiteenzettingen van Curtius en zich voornamelijk steunt op zijn eigen vaststellingen.

Dit boek is een zeer belangrijke bijdrage tot het leven en werk van Vesalius.

Prof. Dr C. Heymans.

JEAN BROCAS. Contribution à l'étude de la vie et de l'œuvre d'André Vésale. Thèse pour le doctorat en médecine. Paris, Imprimerie R. Foulon, 1958, 95 blz., ill.

De geschiedenis der geneeskunde heeft in de meeste universiteiten van het buitenland burgerrecht verkregen, zodat ze is gaan behoren tot die vakken die door de medische faculteiten aanvaard worden om er een onderwerp voor dissertatie uit te kiezen voor promotie tot de doktersgraad. Te Parijs verkreeg Jean Brocas in april 1958 het doktoraat in de geneeskunde met een thesis over Vesalius, waarvan hierboven de titel staat. Deze thesis is onderverdeeld in drie hoofdstukken : de biografie van Vesalius (13 blz.), het oeuvre van Vesalius (8 blz.), beschouwingen

over Vesalius' *de Fabrica* (38 blz.), waarna enkele besluiten en een bibliografie volgen.

De biografie brengt ons niets nieuws, maar bevat integendeel een paar onnauwkeurigheden. Waar schrijver zegt dat toen in 1555 Keizer Karel Vesalius tot de rang van paltsgraaf verhief, wat hem van dan af toeliet het gekende blazoen met de drie wezels te voeren, moet opgemerkt worden dat reeds twaalf jaren vroeger, en wel in 1543, Vesalius ditzelfde schild op het frontispice van zijn *Fabrica* liet graveren. Het voeren van een familie-wapen was zeker niet een privilege van de adel.

Het tweede hoofdstuk dat de werken van Vesalius behandelt, is opgesteld naar de gekende gegevens van de Feyfer en Harvey Cushing.

Hoofdstuk drie, dat de hoofdbrok van deze thesis is, bevat een ontleding van de 7 boeken die Vesalius' *de Fabrica* vormen. Getracht werd Vesalius te situeren in de ontwikkelingsgang van de anatomie, te wijzen op zijn tekortkomingen en zijn verdiensten te vermelden. Als basis hiervoor heeft s. de studie genomen die de Gentse professor A. Burggraave in 1841 over Vesalius liet verschijnen (*Études sur André Vésale*) en deze aangevuld met wat sedertdien over dit onderwerp is verschenen. Wanneer men bedenkt dat Vesalius' boek een in-folio is van 663 blz. dan zal men begrijpen dat een analyse hiervan in 38 blz., waarvan bijna de helft wordt ingenomen door de latijnse inhoudstafels van ieder boek en enkele illustraties, moet leiden tot een enumeratie waarvan de lektuur ongenietbaar is. Historisch gezien lijkt het ons verder onrechtvaardig Vesalius te willen beoordelen aan de hand van onze moderne anatomische kennis en bij ieder hoofdstuk te willen wijzen op wat aan zijn oog is ontsnapt. Vesalius zelf was overtuigd van de onvolmaaktheid van zijn werk en hij heeft verklaard dat, moest de gelegenheid zich voordoen, hij zijn ganse boek zou herzien.

De bibliografie ten slotte die de s. geeft is niet te betrouwen, ze is onnauwkeurig en foutief. Eén voorbeeld : de Belgische geschiedschrijver der geneeskunde, C. Broeckx, wordt Broeck genoemd en zijn *Histoire de la médecine belge* wordt vermeld zonder jaar of plaats van uitgave. Dit voorbeeld zou men kunnen vermeerderen.

Het komt ons voor dat J. Brocas een taak heeft aangepakt die voor hem veel te zwaar was en hij daartoe de vereiste historische background miste. Een reuzenfiguur als Vesalius kan men niet in het bestek van enkele tientallen bladzijden grondig behandelen. Beter ware geweest dat s. zich zou beperkt hebben tot de studie van één hoofdstuk van de *Fabrica*, wat hij, gezien de grote belezenheid waarvan hij blijk geeft, zeker met succes zou gedaan hebben.

In zijn besluiten zegt J. Brocas, van Vesalius sprekend : « *En aucun cas il ne se présente comme un Luther* » en verder « *Vésale n'a fait aucune découverte importante* » (en de meer dan 200 correcties op Galenus dan !). We laten deze uitspraken voor rekening van de schrijver en we houden ons liever aan wat eens Albrecht von Haller over de *Fabrica* schreef : « *Immortale opus et quo priora omniae quae ante se scripta fuissent paene reddidit superflua* » - een onsterfelijk werk dat bijna overbodig maakte alles wat voordien geschreven was.

P. Boeynaems.

Dr LOUIS ALAERTS. *La myopie héréditaire des Médicis*. Bruxelles, Laboratoires Cusi, 1958, 57 blz., ill.

Merkwaardige familie deze der Medici. Gesproten uit de burgerij van Florentië waar ze de strijd aanbonden tegen de adel, zullen ze zich opwerken tot groot-hertogen, verwant geraken aan alle koninklijke families van Europa, twee hunner verheven zien tot de pauselijke waardigheid en twee koninginnen aan Frankrijk schenken. Erfelijk belast sterft het geslacht uit in de 18de eeuw. Voor twee kwalen schijnt de familie een aanleg gehad te hebben nml. rheuma (of was het jicht) en erfelijke myopie. Zijn dit misschien de redenen waarom er onder hen zo weinig soldaten voorkomen en ze boven het wapengekletter veeleer de gaven des geestes gebruikten, zowel de goede als de slechte : diplomatie, intrigues, geldverhandelingen en de belangstelling voor en bescherming van de kunst. Hun mecenaat heeft in sterke mate bijgedragen tot de bloei van de Renaissance-kunst in Italië. Dr Alaerts, die vroeger reeds een werk publiceerde over het menselijk oog in de kunst (*L'œil humain dans l'art*, 1947), verschaft ons hier gegevens over de verschillende leden van de familie dei Medici — een twintigtal — die aan erfelijke myopie hebben geleden. Hij steunt zich hiervoor op de geschriften van hun tijdgenoten, hun biografen en voornamelijk op de portretten die te bewonderen zijn in de prachtige portretgalerij te Florentië. Het werk is rijkelijk geïllustreerd en de uitgave is keurig verzorgd zoals ten andere alle medisch-historische boeken die de Laboratoria Cusi reeds lieten verschijnen.

P. Boeynaems.